

AUDUN KNUTSON DVERGSDAL, EIT SAMFUNN I ENDRING

Fordjupningsoppgåve i historie våren 2017

3. MARS 2017

ELISABETH OPSAL DVERGSDAL

3PB1

1 Innhaldsliste

1 Innhaldsliste	1
2 Innleiing.....	2
3.1 Barndom: Oppvekst.....	3
3.2 Ekteskap og familieliv.....	4
3.3 Arbeidsliv	6
3.4 Krigstida.....	7
3.5 Etterkrigstida.....	8
4 Forandring i Samfunnet.....	10
4.1 Vegutbygging.....	10
4.2 Elektrisitet.....	12
4.3 Vellferdstat	12
5 Konklusjon	13
6 Kjelder	16
6.1 Primærkjelder	16
6.2 Sekunderkjelder, nettstadar	16
6.3 Sekunderkjelder, Litteratur	16
6.4 Bilde kjelder.....	16

2 Innleiing

Eg ser på ein historisk person som ein person som kan fortelje oss om endringar som har skjedd gjennom livet deira. Eg har valt å skrive om min bestefar, Audun Knutson Dvergsdal. Grunnen til at eg valde å skrive om akkurat han er fordi han levde i ei tid med mykje forandringa i samfunnet i Noreg, men også i nærmiljøet. Han er den nærmaste avdøde slektningen min som eghar hatt eit nært forhold til gjennom min oppvekst. Eg tenkte det ville vere meir motiverande for meg sjølv om eg skreiv om ein person eg kjente i staden for ein person eg berre har sett på eit bilete. Prosjektet tek utgangspunkt i bilete av Audun og familien og Ståle Dvergsdal som primærkjelde. Intervjuobjekt har nær kjennskap til Audun. Sidan intervjuobjektet var ein person som stod Audun nær, vil det som bli fortalt vere frå Ståle sin personleg synsvinkel, av det han har høyrte, sett og blitt fortalt. Har også tatt med kjelder får nete for å finne ut korleis det var for folk elles i samfunnet som levde i same tid og med dei same påverkingane av samfunnet som endra seg. I dette arbeidet har eg følgd SPØKTID-modellen. Med dette meiner eg at eg i tillegg til å svare på problemstillinga skal sjå nærmare på noko sosialt, politisk, økonomisk, kulturelt, teknologisk, individuelt og demografisk som er knytt til Audun sitt liv.

Audun Dvergsdal levde i ei tid der Noreg var i stor forandring, det kom mykje nytt. Livet skulle bli enklare og ting skulle gå fortare. Derfor valde eg å ha problemstillinga: Kva for endringar var det som skjedde i etterkrigstida som var med på å forandre samfunnet Audun levde i? Eg har valt å ta for meg korleis det var før og etter forandringa skjedde. Eg vil sjå nærmare på korleis endringane påverka Audun sitt liv og korleis det eventuelt påverka andre sitt liv. Forandringane eg har valt å sett nærmare på er når straumen kom, at velferdsstaten vart betre, at det kom nye medium, ny teknologi og at brua og vegen over Kjøsnesfjorden vart bygd. Korleis var det før og korleis vart det for Audun og resten av landet å få desse endringane? Grunnen til at eg valde å sjå mest på etterkrigstida, er fordi då var Audun i sin vaksne alder og det er då endringane påverkar han mest. Det at det var på denne tida primærkjelda var ein del i livet til Audun og kunne sjå korleis endringane påverka han med egne auge, er også ein grunn for at eg valde å fokusere på etterkrigstida.

3 Hovuddel

3.1 Barndom: Oppvekst

Audun voks opp i Dvergsdalen, i Jølster, i Sogn og fjordane. Han budde på garden Vollen på sørsida av Jølstravatnet i Jølster. Der budde han på ein gard med far, mor og fem andre søsken. Dei budde i ein gardskultur, alle som budde rundt dei hadde gard. Det å ha ein gard var ein viktig del av livet til Audun og familien, ved sidan av yrket. Sidan familien var store, var det sjeldan at faren si lønn kunne dekke alle utgifter, derfor var det viktig å kunne produsere mat sjølv. Dyra dei hadde på garden var sauder, grisar, geite, kyr, kaninar, kattar, høner, hanar, hund og hest. Dei levde av mykje av sjølvprodusert mat som poteter, kålrabi, gulrøter osb. Dei fleste dyra på garden var ikkje kjæledyr, men nødvendige for at alle skulle få nok mat i seg. Dei fiska store mengder ørret i Jølstravatnet. Dei tørka og salta mykje av kjøttet for at det skulle holde seg lengst mogleg. På 50 tale leigde han ei fyseboks der han kunne oppbevare ørret og andre varer. Han fekk si eiga fryseboks i 1970.

Audun og søskenflokk, Audun er guten med rutete skjorte i midten av bilete.

Dei levde for det meste sjølvberga, men dei måtte sjølvsagt kjøpe sukker, korn, salt og mjøl for å kunne ha eit variert kosthald. Fekk dei ikkje tak i varene i butikken var det ei moglegheit å bytta, låne eller kjøpe med naboar. Audun hadde alltid eit godt forhold til alle naboane. Familien var veldig knytt til kvarandre, huset var ikkje så stort, so nokre av dei måtte dele rom. Foreldra, søskena og Audun jobba saman dagleg for å få alt arbeide på garden unnagjort. Det var tidleg opp om morgonen og seint i seng om kvelden. Det var alltid noko å gjere. Å sitte stille og slappe av var det ikkje mange anledningar til.

Familien hadde faste måltid som mora og søstera til Audun hadde hovudansvaret for, og dei åt alltid samla som ein familie. Ved kvart måltid song dei bordbønna før dei begynte å ete. Han voks opp i ein kristen familie, og kvar søndag gjekk han på søndagsskule. Dei feire og alle dei kristen høgtidene som jul og påske. Audun hadde ein tradisjonell familie. Kvar Feitetsdag åt dei grisehaud, på Skjærtorsdag åt dei raspekaker og saudelabbar. Etter at Audun hadde stifta eigen familie, hadde dei ein tradisjon som var at kvar sommar etter «første slått» for dei på ferie opp på Sægrovstøylen. På denne støylen hadde kona til Audun vore budeie i sine yngre år. Dei overnatta på støylen i ei heil veke, dette var årets ferietur. Kvar Jonsok åt dei gombe, laga eit stort bål og hadde dans. Eit av desse båla har malaren Nikolai Astrup måla. Kvar påske tok dei som ville seg ein samla tur opp på Grovabreen. Denne breen er ei arm av Jostedalsbreen som er Noregs største isbre. Nokre av desse tradisjonane har Audun klart å ført vidare til sine eigne barn som i dag også serverer raspekake på Skjærtorsdag og går på breen i påska.

3.2 Ekteskap og familieliv

Audun Knutson Dvergsdal levde frå 06.12-28 til 01.03-15. Foreldra til Audun heite Knut Dvergsdal og Inga Dvergsdal. Dei fekk fem gutar og ei jente, der fem av dei voks opp. Broren Arnfinn var dødfødt. Audun var nummer fire i ein søskenflokk på seks. Familien var veldig barnerik. Foreldra til Audun fekk til saman 60 barnebarn. I mellomkrigstida, då Audun voks opp var det ikkje uvanleg med store barneflokkar i Noreg, i alle fall utanfor byane. Ein av grunnane var at ein trengte arbeidskraft, det var også veldig vanleg at ikkje alle barna voks opp. Ein anna grunn til at så mange barn blei født var at det ikkje var veldig vanleg å bruke prevensjon endp. Då Audun vart fødd i 1928, var fødselsraten på veg ned i Noreg, den låg på rundt 2,5 fødselar pr kvinne. Det var i byane den gjekk mest ned, på gardane var den fortsatt ganske høg i forhold til i dag. (Stugu: 98) I Jølster var fødselsraten ganske høg. Det var vanleg at familieane som budde der hadde mange barn

. Søsken:

1. Johannes K Dvergsdal
2. Leif K Dvergsdal
3. Norvall K Dvergsdal
4. (Arnfinn K Dvergsdal)

5. Jostein K Dvergsdal
6. Kristina K Dvergsdal

Bryllaupsbilete av Audun og Anna

Audun var gift med bestemora mi Anna Ivarsdatter Sægrov f.08.03-26. Dei gifta seg i 1954. I det same året Audun flytta frå Vollen til Sandvikebakken på sørsida, der han busette seg med Anna. Tomta han bygde huset på i 1954, fekk han frå far sin. Då han sjølv fekk barn, hadde han ikkje blitt påverka av nedgangen i fødselsraten etter andre verdskrig. På 12 år fekk Audun og Anna til saman 9 barn. Før Audun gjekk bort hadde han 20 barnebarn og eit oldebarn.

Barna deira:

1. Kjell Ingar	f. 19.10.54	
2. Ivar Svein	f. 14.12.55	
3. Helge Øystein	f. 10. 08.57	
4. Id-Sofie	f. 13.02.59	
5. <u>Ståle</u>	f. 31.12.60	<u>Faren min</u>
6. Anne Marie	f. 15.01.63	
7. Unni	f. 20.10.64	
8. Arve	f. 19.02.66	
9. Arne	f. 19.02.66	

Bilete av Audun, Anna og alle dei ni barna, Audun er nr 3 frå venstre

3.3 Arbeidsliv

Alt i frå Audun var 7-8 år gamal, måtte han begynne å hjelpe til heime. Døme på arbeidsoppgåve han hadde var å hente geitene ned frå fjellet, han slo gras, hesja høy, tok opp poteter, sette potteter, passa ungar/søsken osb. Dette var veldig vanleg på denne tida, gutane skulle hjelpe til med det mest fysiske krevjande arbeide, medan jentene skulle hjelpe til med det lettare arbeidet innandørs. Audun begynte å gå på skule når han var sju år gamal, han gjekk berre fire dagar i veka. Han gjekk sju år på grunnskule, akkurat slik som i dag. Etter sju år gjekk han ikkje meir skule, og det var rett i arbeid etter konfirmasjonen. Då var han vaksen. Utdanninga han tok var berre sju års folkeskule, som vi i dag kallar grunnskule opplæring.

Audun ved sidan av ei mast han har vore med på å sette opp på sørsida av Jølstravatnet.

I sitt vaksne liv jobba Audun som elektromontør/linjemontør ved eit kraftverk. Etter andre verdskrig starta arbeidet med å organisere og rasjonalisere kraftproduksjon og forsyning. Jølster sin kraftproduksjon var delt inn i 2 selskap. Det var L/L Driva kraftlag i Stardal i 1947 og L/L Jølster kraftlag i 1950. Audun jobba på Jølster kraftlag, som i 1985 slo seg saman med fleire mindre kraftlag og vart til Sunnfjord Everk. Dette var eit heilt vanleg yrke på denne tida. Etter krigen bydde det seg opp eit stort kraftbehov, og utbygginga av kraftverk og linjenett hadde stort sett stoppa opp i krigsåra. I 1946 var det til saman 2009 kraftverk i Noreg, og av dei var det 1463 som hadde ei yting på under 100kw. Derfor var det mange linjemontørar på denne tida. Dei små kraftverka i Jølster klarte ikkje å gi nok kraft til bygda. Det vart derfor stor

utbygging av linjenettet etter krigen. Audun var med på å sette opp straumlinje. Han var med på den viktige jobben med å få straumen ut til alle grendene. Jobben gjekk ut på å sette opp påla og drage ut kablar. Ei anna viktig oppgåve Audun og dei andre elektromontørane hadde var å gå rundt til alle husa og skrive av det som sto på straummålaren. Straummålaren viste kor mykje straum som var brukt i dei ulike husa. Dette var for å finne ut kor mykje kvart hus måtte betale i straumrekning. Dette gjorde dei ein gong i året. Audun var med på å byggje kraftlinjer på begge sider av Jølstravatnet. Når kratlinjene i 1957 også kom til Kjøsnesfjorden hadde dei klart elektrifisert heile Jølster.

3.4 Krigstida

I år 1939 braut andre verdskrig ut, Noreg var raske og erklærte seg som nøytrale. Det var ikkje før 9.april 1940, då tyske troppa angreip landet, at Noreg blei med i krigen. Vi var langt frå like sterke som tyskarane, og måtte overgi oss etter to måna. Okkupasjonsregimets undertrykking av det norske samfunnet hadde to former. Det første var at det demokratiske mangfaldet blei erstatta med ideologiske og politiske einsretting. Det var berre eit parti som var tillat, og berre ein ideologi som var offisiell, og det var den nazistiske. I 1941 på hausten vart alle radioapparat inndratt for å stoppe folk i frå å lytte på meldingar frå kongefamilien i London. For det andre blei motstandarane av regimet forfølgd. For å gjere dette brukte regimet eigne politi-, domstols- og interneringsinstitusjonar. På den tyske sida gjaldt det Gestapo, SS- og politiretten, fangeleiren Grini i Noreg og ein rekkje forskjellige fangeleirar i Tyskland. Noreg var under tysk okkupasjon fram til frigjeringa i 1945.

Når krigen kom til Noreg var Audun rundt 11-12 år gamal. Han vart lite påverka av krigen, sidan dei nærmaste tyskarane oppheld seg for det meste i Førde. Audun og familien vart fråteken radio som alle andre nordmenn i landet. I 1947-48, var Audun med i Tysklandsbrigaden, der han avtente militærtenesta si. Etter andre verdskrig var den norske hæren liten og under oppbygging. Noreg si deltaking i Tyskland blei ein integrert del av både gjenoppbygging og verneplikt. Tysklandsbrigaden bestod av soldatar som var inne til førstegongsteneste. Etter seks måna med grunnutdanning blei dei sendt til Tyskland det siste halvåret. Kvar brigade bestod av ca. 4200

soldatar. Det var rundt 50 000 nordmenn som tenestegjorde i Tyskland før oppdrage var utført. Noreg deltok frå 1947-1953, med til saman 12 brigader. Den første brigaden vart først satt inn i området rundt Hartz. Det var i Hartz Audun tenestegjorde i Tysklandsbrigaden.

3.5 Etterkrigstida

Etter krigen var økonomien i Noreg svekka. Storindustrien var det som skapte økonomisk velstand. Noreg eksporterte mykje aluminium, kunstgjødsele og papir. Industrien, jordbruket, og fisket vart mekanisert, produksjonen auka og landet vart rikare. I 1945 var det rundt ein tredel av alle i Noreg som arbeida innan jordbruk og fiske. På 1950-talet kom det fleire og fleire jordbruksmaskiner til dømes traktoren og mjølkemaskina. I dette tiåret fordobla talet på jordbruksmaskiner seg i Noreg. Audun og familien fekk sin første traktor på 1950-talet. Det var ein kombinert traktor og slåmaskin. Han leigde dei ofte inn andre som hadde traktor for å arbeide for seg. Dei kunne køyre ut møkk og få foret i hus. Dette gjorde arbeide på garden mykje enklare. I staden for å bruke hest når dei skulle pløye opp jorda for å plante til dømes poteter, kunne dei bruke traktor. Dette var mykje meir effektivt og ein sparte mykje tid. På denne tida vart hestar og kyr på gardane erstatta, for at arbeide skulle bli lettare og meir effektivt.

Det var på denne tida bøndene i Noreg begynte å spesialisere seg innanfor få eller berre eit produkt. Audun spesialiserte seg mest på saue- og grisedrift på garden. Dette var fordi då var han fri dei fleste dyra om sommaren og kunne berre sleppe dei opp på fjellet. Garden var berre eit hobbybruk. På grunn av spesialiseringa og at det kom fleire maskiner minka behovet for arbeidskraft på gardane. Dette lokka folk til å prøve ut ny arbeidsplassar, der det var regulert arbeidstid og fast lønn. I Jølster flytta også mange til byane, det var berre dei som dreiv gard som vart igjen. På 1950-talet var det 20% av Noreg si befolkning som hadde arbeid innan jordbruket, i dag er det berre rundt 4%. Talet på gardar har gått drastisk ned gjennom heile etterkrigstida. Dei fleste småbruk blir lagt ned, og det er berre dei største gardane som blir satsa på. I dag er det 5 gardar på Sørsida av Kjøsnesfjorden som fortsatt er i bruk. Før industrien begynte å utvide seg og kome til bygdene var det rundt 15 gardar rundt om

der Audun voks opp og busette seg. Audun dreiv med gard heilt til han var 70 år. Då han slutta dreiv han eit lite småbruk med 40 vinterfora sauder.

På Audun sin tid eksisterte det ikkje like mange medium som i dag. Etter krigen kom det mykje ny teknologi til landet. Audun måtte lenge nøye seg med radio og aviser for å få vite kva som skjedde rundt om i verden. Han abonerte på både Firda, Firdaposten og Dagen. Audun fekk ikkje fjernsyn før i år 1969, denne nytta han berre ein gong om dagen for å sjå Dagsrevyen. Hustelefon fekk han i år 1960 og mobiltelefonen kom ikkje i hus før i 2005. Sjølv om det kom nye medium som for eksempel datamaskin, hadde Audun lite interesse av å bruke dette. Audun og Anna fekk aldri datamaskin i huset. Audun føretrakk å bruke gamle og kjente medium som radio og avis.

Audun setter opp fleire hesje for å få nok mat til dyra denne vinteren.

4 Forandring i Samfunnet

4.1 Vegutbygging

«Frå Vassenden strekkjer Jølstravatnet seg vel to mil austover, og ved gardane Sunde og Kjøsnes på sørsida, går den kring fem kilometer lange Kjøsnesfjorden inn til Søgnesand og Lunde. Vegsambandet over det grunne Kjøsnessundet har ei svært spesiell historie. Arbeidet byrja som dugnad, og folk heldt på med steinkøyring i årevis. På femti-talet ville kommunestyret ha ferje!» (sffarkiv.no)

Jølstravatnet og Kjøsnestfjorden før det kom veg og bru over Kjøsnessundet. Utsnitt frå skulekart 1927

I dei første åra etter krigen var det for mange ikkje noko problem å skaffe seg arbeid. Landet trengde ledige hender til vegarbeid, men også til jordbruk og skog. Dette var heller ikkje noko unntak i Jølster kommune. To gongar i månen måtte Audun eller ein annan i familien ta turen til butikken på Skei. For å komme dit på sommaren måtte dei ro og på vinteren brukte dei skøyter på isen. Etter at telefonen kom, kunne dei ringe å bestille varer på førehand. Då kom Samvirkebilen med varene som dei hadde bestilt til Skei, då var det berre å hente varene. Denne bilen kom berre kvar fredag, så det var viktig å planlegge kva dei trengte. Elles kjøpte dei mjølk frå meieriet. Mjølka kom frå mjølkebilen som henta mjølka på gardane rundt om i bygdene. Både i oppveksten og i vaksenalder var det mange turar med robåt over fjorden for å kome seg til butikken. Det vart då naturleg at folket på sørsida av Kjøsnessundet, begynte på vegsamband over «fjorden,» i staden for rundt. Audun og familien brukte rundt 10

minutt på å ro over fjorden og 1 time og 30 minutt på å køyre rundt. Kjøsnessundet var smalt og grunt, på det djupaste var det berre 11 meter, og det låg fleire små skjer på rekke og rad. Sidan Skei var den «tettstaden» ved øvre enden av Jølstravatnet som begynte å utvikle seg til å bli kommunesenteret i Jølster, ville ei bru over Kjøsnesfjorden gjere det mykje enklare for Audun, og dei andre på sørsida av Jølstravatnet. Andre stadar som også ville få det betre med ei bru var Sægrov, Sunde, Myklebust, og Sanddalen. Prosjektet vart ein stor dugnad og vart kalla «veg og bru Sunde – Kjøsnes». Audun deltok aktivt i dette dugnadsarbeidet.

I 1939 var det bygdeveg frå Vassenden til Sægrov. For å få samband vidare til Skei var det to moglegheiter. Det eine var å byggje bru eller byggje sambandsveg inn til Søgnesand. Kommunen og det offentlege vegstellet valde å byggje bru. Då dei fann ut kor mykje ei bru ville koste, stoppa dei alt arbeid med brua. I 1949 ville kommunen begynne med ferje over fjorden i staden. Dei sende inn søknad til «riksvegsvedlikehaldet» om å få kjøpe Loftesnesferja som var ledig på grunn av at brua mellom Loftesnes og Nes i Sogndal var ferdig. Nokre i kommunestyret var veldig skeptiske til ferjeplanen og protesterte kraftig i mot. Mindretalet i kommunen meinte det var uforsvarleg, og sjølv om fleirtalet stemte for ferje kom det aldri ferje over Kjøsnesfjorden. Sjølv om kommunen stoppa med prosjektet i fleire år, var det ingen grunn for at folket i Jølster ikkje kunne fortsette der kommunen slapp. Prosjektet begynte som ein privat dugnad i 1942 og heldt fram i over 15 år i form av arbeidsinnsats og pengegåver. Det var ikkje berre folk frå dei nærliggande grendene som vart med. I 1960 vart arbeidet omtala som den største dugnaden i landet på den tida. Dei køyrde store mengder med stein utover isen og hogg ei brei rås der vegen skulle gå og dumpa lass etter lass. Etter kvart kom det ei steinfylling til syne ute i sundet. Seinare tok dei til å fylle stein frå land på kvar side av steinfyllinga. I 1957 vart det bygd bilveg ned til kvar fylling og dei kunne bruke lastebil i staden for hesteslede. I 1963 kom den første løyvinga på 36 300kr frå fylket. Frå no av vart sambandet drive fram som ordinært offentleg vegprosjekt. Kjøsnessambandet var ferdig i 1970, og Audun trengte ikkje å ro for å kome seg på butikken. I 1968 fekk han sin første bil, men det var bere plass til fem personar i bilen. Sidan familien var på 11 måtte han køyre to turar, med overlast kvar gong. (sffarkiv.no)

4.2 Elektrisitet

«Da elektrisiteten kom til Noreg, var den som et «moderne mirakel». Men både forbrukere og myndigheter gjorde den raskt til del av hverdagen.»

(norgeshistorie.no)

Det var i mellomkrigstida den store gjennombrotstida for elektrisiteten byrja. Då kom det mellom anna elektriske kokeplater, strykejern, varmtvasstank og omnar til alminneleg bruk, og den elektriske komfyren kom også. Før elektrisiteten måtte Audun og familien bruke ein komfyr som dei varma opp med ved. Dette var mykje meir arbeid, i staden for å berre skru på ein brytar måtte dei gå ut, hente ved, fyre i komfyren, vente til den hadde varma seg skikkeleg opp og så varme maten. Kvar 14 dag måtte dei ta ut oska. Dette førte til at både dei i familie som tok ut oska, kjeler og andre gjenstandar vart sotete. Det å ta eit varmt dusj var ikkje eit alternativ før 1954. Før det måtte dei varme opp vatn, og vaske seg fort. Om sommaren vaska Audun og familien seg i Jølstravatnet for å spare varmevatn. Audun fekk ikkje nytte av elektrisk komfyr før i år 1954 då han bygde sitt eige hus. Elektrifiseringa av heimen gjorde husmoryrket lettare. Matarbeid gjekk fortare og det at dei alltid hadde tilgang på varmt vatn gjorde at dei fekk betre hygiene.

4.3 Velferdstat

Staten spelte ei stor rolle i gjenoppbygginga av Noreg etter krigen, både på sosiale området, men dei var også med på å innføre velferdsordningar etter kvart som økonomien betra seg. Ein velferdsstat er ein stat som i stor grad garantera at medlemmane i samfunnet skal få hjelp om dei skulle komme ut for helsesvikt, sosial nød eller tap av inntekter, ved for eksempel arbeidsledigheit eller alderdom . Før var ansvaret for sosiale problem overlat til familie og kyrkje. Sjølv om nokre av dei sosialpolitiske tiltaka blei innført i byrjinga av 1900-talet, var det ikkje før etter andre verdskrig at det verkeleg skaut fart. Barnetrygd, sjuketrygd, arbeidsledigheitstrygd og allmenn alderstrygd blei innført og samla i folketrygda på midten av 1960. Ein av grunnane til utbygginga av velferdsstaten var den breie politiske einigheita mellom Arbeidarpartiet og det Borgarlege partiet. Utvidinga av velferdstilbodet vart betalt gjennom auking av skattenivået i 1960- og 1970-åra.

At barnetrygda kom på midten av 1960 var til nytte for Audun og Anna. Dei hadde til saman 9 barn å oppdra, dette var ikkje billig. Det var nødvendig at barna begynte å hjelpe til heime i tidleg alder. For alle barna fekk dei rundt 1200-1300kr i månen, dette var gode pengar. I dag ligg den på rundt 980kr pr barn. Før arbeidsledigheitstrygda kom var det slik at ein ikkje fekk betalt viss ein ikkje kunne jobbe. Dette kunne blitt katastrofalt for ein so stor familie. Audun var familieforsørgjer og Anna var heimeverande husmor. Han sto for all inntekt i familien. Viss han blei sjuk over ei lengre periode, vart familien hardt råka. Då var det viktig å passe godt på det dei hadde og bruke det dei produserte sjølv. Det var viktig for Audun å halde seg frisk for å kunne forsørge familien sin. Etter at arbeidsledigheitstrygda kom vart det mykje tryggare for mange. Audun hadde god helse og var svært sjeldan sjuk, så han fekk ikkje så mykje nytte av denne trygda.

5 Konklusjon

Audun Knutson Dvergsdal levde til han var heile 86 år gammal. Han var kjent som ein kjærleg og koseleg bestefar. Han hadde alltid ein Fox eller noko kokesjokolade på lur til barnebarna sine. Han var veldig stolt over å bli oldefar til ei lita jente rett før nyåret 2014. Han var høgt elska av alle og etterlet seg ein stor familie som alle og ein kvar er kjempe stolte over å kunne kalle han ektemann, far, bestefar, oldefar osv. Han voks opp i ei tid med mange endringar som skjedde generelt i heile landet, men også i nærmiljøet. Dette verka inn på livet til Audun. Døme på dette er at heile bygda han voks opp i og busette seg vart elektrifisert, det kom mykje ny teknologi som mobiltelefon, elektrisk komfyr, traktor og dusj. Brua over Kjøsnessundet er eit døme på ei endring i nærmiljøet og barnetrygda var ei endring som kom til heile landet som påverka Audun sitt liv positivt. I staden for å måtte ro, og kanskje ikkje ha plass til alle varene ein skulle kjøpe, kunne han etter at brua kom ta ein rask køyretur inn til Skei. I staden for å køyre i ein og ein halv time, tok det berre 5 minutt til butikken på Skei etter at brua kom. Barnetrygda kom også til nytte økonomisk, å oppdra ni barn var ikkje billig, sjølv i etterkrigstida.

Sosialt og kulturelt sett var alle som budde på sørsida av Jølstravatnet svært knytt til kvarandre. Dei hadde mange like tradisjonar og nærmaste nabo var ofte ein bror eller ein annan slektning. Dei feira sosiale arrangement som Jonsok saman. Dei samarbeida med å bygge opp eit stort bål, åt eit felles måltid og avslutta med å ha ein dans. I oppveksten møtte alle barna opp på søndagsskule der dei vart betre kjent og lærte meir om kristendommen. Dei levde i eit samfunn der folket likte å få ting gjort. Då staten stoppa arbeide på brua over Kjøsnesfjorden, fortsette folket i Jølster, men også andre å bygge den med dugnadsarbeid. Audun var veldig knytt til heimstaden og reiste sjeldan langt bort, ferien deira gjekk opp til Sægrovstøylen, der dei budde ei veke om sommaren .

Politisk og økonomisk sett levde Audun eit godt liv. Han har levd for det meste sjølvberga heile livet. Det dei ikkje produserte sjølv fekk dei kjøpe på ein butikk på Skei. Gardsdrift har vore ein viktig del av livet hans, men han har også jobba som linjemontør for at familien skulle ha ei inntekt. Då barnerygda kom var det også bra for økonomien, dei fekk 1200-1300kr i månaden for alle ni barna, dette var til god hjelp. Det var ikkje alle dei nye trygdene som velferdsstaten kom med som han fekk nytta seg mykje av. Audun var veldig sjeldan sjuk, så arbeidsledigheitstrygda påverka ikkje livet til Audun i stor grad.

Det kom mykje ny teknologi gjennom livet til Audun. Noko nytta han seg av og noko interesserte han seg lite for. Han var som sagt veldig opptatt av aviser og radio, fjernsynet brukte han lite og datamaskin fekk han aldri bruk for. Audun hadde aldri tilgang på breiband i huset sitt, og nytta det aldri elles. Det å gå i frå hest til å bruke traktor var ei stor positiv endring i livet til Audun. Arbeidet gjekk fortare, og det vart mindre fysisk krevjande. Den elektriske komfyren var ei glede for Anna, kona til Audun. I staden for å måtte hente ved kvar gong ho skulle lage mat kunne ho berre skru på ein brytar, og det vart varmt. Dette gjor også slik at dei fekk meir ved til oppvarming av huset og ikkje trengte å bruke veden til å lage og varme mat.

Individuelt meina eg at han har levd eit hardt men også spennande liv. Han var med i Tysklandsbrigaden frå 1947-48 der han avtente militærtenesta si. Audun og andre nordmenn sin deltaking i Tyskland vart ein integrert del av både gjenoppbygging og verneplikt. Etter krigen fekk Audun arbeid som linjemontør. Saman med fleire menn klarte dei å elektrifisere heile Jølster innan 1957. Audun jobba også aktivt i dugnadsarbeidet med brua mellom Kjøsnes og Sunde. Han har vore med på arbeide som har vore positiv for Jølster kommune, men også vore med på å styrke Noreg ved å delta i Tysklandsbrigaden.

Demografisk sett var det vanleg med store familiar i mellomkrigstida. Så at Audun hadde fem søsken var heilt normalt, det var ofte familiar med endå fleire barn. Det at Audun sjølv fekk ni barn i etterkrigstida var meir uvanleg. Fødselsraten hadde begynt å gå ned før krigen, men det skjedde først i byane. I Jølster var det mange familiar med barneflokkar på rundt 7-10 barn etter krigen. Ein ser også at mange av barna til Audun fekk fleire barn enn det som er gjennomsnittleg for ei kvinne i Noreg. Dei av barna til Audun som fekk barn, fekk 3 eller 4 barn. Det var ikkje alle av barna til Audun som fekk barn, dette er med på å sette ned gjennomsnittet på fødselsraten i denne familien. Den historiske tida som Audun levde i, inneheld både ein verdskrig, stor industrivekst og nedgang i jordbruket. Livet til Audun utvikla seg både økonomisk, demografisk, teknologisk, politisk, kulturelt og sosialt.

6 Kjelder

6.1 Primærkjelder

- Bilete av Audun i ein arbeidssituasjon og Audun saman med familien
- Munnleg informasjon frå Ståle Dvergsdal, son av Audun

6.2 Sekunderkjelder, nettstadar

- [Christensen, Johan & Berg, Ole T.. \(2017, 12. januar\). Velferdsstat. I Store norske leksikon. Hentet 2. mars 2017 fra https://snl.no/velferdsstat. 02.03-17](#)
- <https://digitaltmuseum.no/011085440584/kraftverk-og-meieribruk-i-jolster> 28.02-17
- [Grimnes, Ole Kristian. \(2017, 20. februar\). Norge Under Andre Verdenskrig. I Store norske leksikon. Hentet 2. mars 2017 fra https://snl.no/Norge under andre verdenskrig. 02.03-17](#)
- <https://itjenestefornorge.no/operasjoner/tysklandsbrigaden> 24.02-17
- <https://www.norgeshistorie.no/forste-verdenskrig-og-mellomkrigstiden/artikler/1621-elektrifiseringen-av-hjemmet.html> 15.02-17
- http://www.sffarkiv.no/sffbasar/opi.asp?p=result&db=dbatlas_leks&art_id=5241&spraak_id=1&ptype=single&lang=eng&paging=yes 15.02-17
- <https://sites.google.com/site/etterkrigsprosjekt/landbruket> 28.02.2017

6.3 Sekunderkjelder, Litteratur

- Bok: Klakegg, A. O, Bygdebok for Jølster, Ættesoge 1801-1974, Utgjevar er Jølster Kommune- kulturstyre, 1985, kapittel 36 Dvergsdal s.540-577
- Bok: Heum, T, Martinsen, K. D, Moum, T og Teige, O (2014): Alle tiders historie, frå dei eldste tider til våre dagar, Cappelen Damn, kapittel 16 Frå atterreiseing til velferdsstat
- Bok: Stugu, O.S. (2012): Norsk historie etter 1905. Vegen mot velstandslandet. Samlaget, Oslo.
- Hefte: Slegtstemne på Sægrov 11.08.90, for etterkommarande av Ivar og Sevrina Sægrov»

6.4 Bilde kjelder

- http://www.sffarkiv.no/includes/databases/dbatlas_leks/eng/show_img.asp?id=59871&art_id=5241&spraak_id=1&overskrift=Veg+og+bru+over+Kj%F8snesfjorden 02.03-17
- Resten av bileta er tatt av privatpersonar i Dvergsdal familien